

ELS ÀMBITS DE PRÀCTICA PROFESSIONAL EN ELS ESTUDIS DE PSICOLOGIA: PRESENT I FUTUR

Maria Aymerich Andreu

Departament de Psicologia

Universitat de Girona

maria.aymerich@udg.edu

Beatriu Caparrós Caparrós

Departament de Psicologia

Universitat de Girona

Carles Rostan Sánchez

Departament de Psicologia

Universitat de Girona

Resum

Els alumnes de Psicologia, quan inicien els seus estudis universitaris, sovint tenen una imatge parcial i esbiaixada de l'ampli ventall de possibilitats professionals de què disposa el psicòleg en l'àmbit aplicat. Seria desitjable que aquestes representacions inicials anessin modificant-se al llarg dels estudis per anar-se apropant als perfils existents en la pràctica professional.

Els plans d'estudi anteriors a la reforma del Espai Europeu d'Educació Superior difícilment assolien aquest objectiu en l'àmbit de la Psicologia: una llicenciatura estructurada en àrees de coneixement, no sempre directament vinculades a perfils professionals, i poques hores de pràctica en centres aplicats, hi contribuïen clarament. Però les múltiples reformes que planteja la convergència europea a nivell d'estudis superiors, introdueixen un seguit de modificacions importants al respecte que poden resultar avantatjoses: l'increment de les hores de pràctiques tutelades en centres aplicats, tant en els estudis de Grau i com de Màster, així com la clara correspondència entre, d'una banda, els perfils professionals de la Psicologia i, per una altra, els quatre Màsters que s'ofereixen a Espanya, en són alguns exemples. El present article analitza, no només el curs de la reforma de la titulació de Psicologia en l'estat espanyol en relació als àmbits de pràctica professional, si no que també recull els que es contemplen en el marc universitari de la convergència europea, partint de la directrius de l'interessant projecte EuroPsy (European Diploma of Psychology).

Finalment, es reflexiona sobre les àrees de pràctica professional envers les àrees d'especialització en Psicologia, així com de les òptimes perspectives de creixement que presenta la professió en un futur immediat.

Resumen

Los alumnos de Psicología, cuando inician sus estudios universitarios, a menudo tienen una imagen parcial y sesgada del amplio abanico de posibilidades profesionales que potencialmente dispone el psicólogo en el ámbito aplicado. Sería deseable que estas representaciones previas fueran modelándose a lo largo de los estudios para acercarse e ir correspondiéndose progresivamente a los perfiles existentes en la práctica profesional.

Los planes de estudio anteriores a la reforma del Espacio Europeo de la Educación Superior difícilmente lograban este objetivo en el ámbito de la Psicología: una licenciatura estructurada en áreas de conocimiento no siempre directamente vinculadas a perfiles profesionales y pocas horas de prácticas en centros aplicados, contribuían a ello. Pero las múltiples reformas que plantea la convergencia europea a nivel de estudios superiores, introducen una serie de importantes modificaciones al respecto que pueden resultar ventajosas: el incremento de las horas de prácticas tuteladas en centros aplicados, tanto en los estudios de Grado y como de Máster, así como la clara correspondencia entre, por una parte,

los perfiles profesionales de la Psicología y, por otra, los cuatro Másteres que se ofrecen en España, son algunos ejemplos. El presente artículo analiza, no sólo el curso de la reforma de la titulación de Psicología en el estado español en relación con los ámbitos de práctica profesional, si no que también recoge los que se contemplan en el marco universitario de la convergencia europea, partiendo de la directrices del interesante proyecto EuroPsy (European Diploma of Psychology).

Finalmente, se reflexiona acerca de las áreas de práctica profesional versus las áreas de especialización en Psicología, así como de las óptimas perspectivas de crecimiento que presenta la profesión para un futuro inmediato.

1. Introducció

Els alumnes que escullen cursar els estudis de Psicologia sovint inicien la carrera amb una idea bastant parcial, i fins i tot esbiaixada, dels àmbits d'intervenció professional propis d'aquesta disciplina.

Habitualment, solen tenir en ment una imatge del psicòleg equivalent al psicòleg clínic (Freixa, 2005). És probable que aquesta idea sigui majoritària en tant que els mitjans de comunicació contribueixen activament a la seva formació i manteniment. És freqüent que en les pel·lícules o sèries televisives en les que apareix un psicòleg, aquest exerceixi les funcions pròpies d'un clínic, diagnosticant o tractant trastorns psicopatològics i habitualment, tot sigui dit, amb una dosi important de morbositat. En els mitjans de comunicació en els que s'intenta presentar la figura del psicòleg de manera més seriosa, ja sigui mitjançant programes divulgatius de televisió, ràdio o premsa escrita, els temes més tractats solen ésser del tipus: com millorar l'autoestima, les relacions de parella o afrontar l'estrès laboral amb èxit, contribuint igualment a difondre una imatge predominantment clínic del rol del psicòleg. També hem de considerar que, en molts altres casos, la idea esbiaixada dels àmbits professionals del psicòleg a favor del clínic prové d'experiències pròximes, ja sigui perquè a nivell personal s'ha acudit a la consulta d'un professional d'aquesta especialitat o perquè ho ha fet algun familiar o amic proper. No és possible negar que la psicologia clínic és la que té més representació en l'àmbit professional de la Psicologia tant a Espanya (Freixa, 2005) com a Europa (Tikkanen, 2006), sent també l'especialització més escollida pels estudiants en aquelles facultats espanyoles que tenen uns itineraris professionals definits, representant entre el 40 i el 50% de les opcions escollides (Freixa, 2005).

En altres casos, alguns dels estudiants que inicien la carrera de Psicologia identifiquen el psicòleg amb aquell professional que treballava a l'institut i que atenia als alumnes amb dificultats en el procés d'aprenentatge o de convivència/integració al centre, orientant-los en aquelles qüestions que necessitaven. Altres perfils professionals més vinculats a la intervenció psicosocial o al món del treball, les organitzacions i els recursos humans, solen no estar tant presents en les construccions mentals del que és un "psicòleg" entre els alumnes que inicien els estudis en aquesta disciplina. Probablement perquè resulten àmbits menys propers, en els que és difícil que hagin pogut tenir un contacte directe i dels quals els mitjans de comunicació no se'n fan tan ressò.

Però fins i tot quan els alumnes disposen d'experiències personals o properes, cal subratllar que aquestes no són mai, ni de bon tros, representatives del que suposa l'actuació dels psicòlegs en aquell àmbit. En el millor dels casos, l'experiència només serà una aproximació del que ha representat la part visible de la intervenció psicològica en la seva problemàtica.

En síntesi, podríem dir que els alumnes de Psicologia quan escullen matricular-se en aquests estudis, tenen una idea parcial i esbiaixada de l'ampli ventall de possibilitats professionals que pot tenir el psicòleg en l'àmbit aplicat. Fet, d'altra banda, comprensible i probablement generalitzable a la resta de titulacions universitàries.

Però és de suposar que aquestes representacions inicials amb les que arriben els alumnes a la carrera es van modificant al llarg dels diferents cursos, a mesura que van progressant en els estudis. Sens dubte, aquest seria un objectiu més que desitjable, per no dir imprescindible. Tot i així, considerem interessant fer un exercici d'anàlisi i, si cal, d'autocrítica en aquest sentit.

Estàriem d'acord que en els plans d'estudi vigents fins el moment, l'aproximació "vivencial" dels alumnes al món professional de la psicologia durant la carrera, ha sigut

pràcticament inexistent, a excepció dels crèdits obligatoris de pràcticum i d'algunes experiències puntuals que certs professors han inclòs en les seves assignatures. Majoritàriament, els estudiants de Psicologia han adquirit coneixements en aules universitàries on els professors fan exposicions, dissertacions, proposen activitats i, en el millor dels casos, aporten experiències i exemples vinculats al món aplicat. Però tot això té lloc en un entorn "descontextualitzat", "abstracte", "discursiu", on la "connexió" entre, per una part, el que l'alumne construeix a partir del que el professor li explica i, per l'altra, la contrastació amb la realitat aplicada, és pràcticament inexistent. En aquest sentit, la realitat del treball del psicòleg i els seus àmbits d'intervenció, concretats en diferents tipologies de centres, arriba essencialment als alumnes en acabar la carrera, amb la realització del pràcticum. És a partir dels crèdits d'aquesta assignatura que els alumnes estableixen un vertader contacte "vivencial", si bé que insuficient, amb el món aplicat des de la perspectiva professional.

A tot això cal afegir que fins el moment, la carrera universitària de Psicologia ha estat regida pel Real Decret de 1888/1984, que l'estructurava en sis àrees de coneixement: Metodologia de les Ciències del Comportament; Personalitat, Avaluació i Tractament Psicològic; Psicobiologia; Psicologia Bàsica; Psicologia Evolutiva i de l'Educació i Psicologia Social. Cadascuna d'aquestes àrees de coneixement presentava un nivell diferent de correspondència directa amb l'exercici professional de la Psicologia. Potser l'àrea amb una correspondència més evident amb un àmbit d'intervenció professional ha estat la de Personalitat, Avaluació i Tractament Psicològic. Però d'altres com ara Psicobiologia, Metodologia o Psicologia Bàsica no mantenien una correspondència unívocament manifesta amb l'exercici professional en sí mateix, si bé que resultaven imprescindibles per a la correcta intervenció en diverses especialitats psicològiques. És normal doncs que als alumnes, a partir de l'estructuració dels estudis en àrees de coneixement, se'ls fes difícil una aproximació clara als àmbits professionals de la Psicologia.

De totes maneres, la formació universitària està a les portes d'iniciar un procés de canvi important cap a la convergència europea, que estableix una profunda reestructuració de la formació superior a diversos països, entre els quals es troba el nostre.

2. El nou marc universitari i els àmbits de pràctica professional del psicòleg

El nou marc universitari que perfila l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) implica canvis a múltiples nivells en relació als estudis que el precedeixen.

El recent Reial Decret 1393/2007 de 29 d'octubre sobre l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials planteja un important canvi estructural en l'ensenyament superior, tot suprimint les llicenciatures universitàries en favor de l'ordenació de títols de Grau i Màster. Però aquesta reordenació no només respon a una necessitat de canvi estructural sinó que es proposa impulsar la complementarietat de les titulacions amb les d'altres països, l'orientació cap a la demanda social i la seva evolució, la definició de les competències professionals en les quals s'ha de formar als futurs professionals, el replantejament de la metodologia docent, el canvi en el paper de l'alumnat universitari i la fixació de criteris de qualitat per a satisfer la demanda de formació de professionals.

Seguint aquest fil conductor, a continuació analitzarem l'estat de la nova titulació de Psicologia a nivell estatal i la seva vinculació amb els àmbits professionals, per passar seguidament a comentar l'estat actual de gestació de l'EuroPSY, el Diploma Europeu de Psicologia¹.

2.1. La nova titulació de Psicologia a nivell estatal

Pel que fa referència als estudis de Psicologia, la "Conferència de Decanos" de les Facultats de Psicologia espanyoles ha acordat, en les seves últimes reunions mantingudes fins al moment de la publicació del present article, proposar que:

- el títol de Graduat en Psicologia consti de 240 crèdits europeus estructurats en 180 de formació acadèmica bàsica (tres cursos) i 60 de formació addicional amb una orientació acadèmica o professional de tipus generalista, dels quals – encara que no es pretengui

¹ En tant que ens trobem en ple procés de definició i concreció de les noves titulacions, la informació que al respecte es facilita pot veure's modificada amb posterioritat.

oferir una formació especialitzada als estudiants- almenys 30 corresponguin obligatòriament a l'estada en centres aplicats de Psicologia.

- els títols de Màster es constitueixen en un sol Programa Oficial de Postgrau en Psicologia (POP), amb independència de l'oferta formativa específica de postgrau que pugui proposar cada universitat. El POP en Psicologia està constituït per quatre Màsters orientats clarament a propiciar l'especialització en el rol de psicòleg, per a cadascun dels quatre àmbits professionals bàsics: Psicologia Clínica i de la Salut; Psicologia de l'Educació; Psicologia del Treball, de les Organitzacions i dels Recursos Humans i en Psicologia de la Intervenció Social². De tots ells, els Màsters que probablement disposaran de directrius generals pròpies són, d'una banda, el de Psicologia Clínica i de la Salut i, per altra, el de Psicologia del Treball. Els continguts dels quatre Màsters es distribueixen, de manera específica per a cadascun d'ells, en 10 crèdits europeus de continguts transversals; un 34% de continguts comuns; un 33% de continguts complementaris i un 33% de pràctiques tutoritzades a centres.

La total implantació dels títols de Grau i Màster en Psicologia està prevista pel curs 2010/2011, encara que aquesta ja pugui iniciar-se a partir del curs 2008/2009 entre aquelles facultats espanyoles que així ho estableixin.

Si bé és possible que les propostes de la "Conferència de Decanos" presentin modificacions³, sigui quin sigui el format que adoptin en el moment de la seva implantació, serà necessari esperar algun temps per valorar fins a quin punt els canvis introduïts en la titulació han representat una millora en relació a la formació pràctica i especialitzada dels estudiants. Partint d'aquesta assumpció, ens atrevim a intuir alguns canvis molt avantatjosos – el temps dirà si suficients- respecte la situació precedent, pel que es refereix al contacte dels estudiants amb els àmbits la pràctica professional psicològica. En primer lloc, l'estada en centres aplicats es veu incrementada de forma significativa respecte els plans d'estudi anteriors tant en la formació general de Grau com en la formació avançada de Màster. Per altra banda, els Màsters ofereixen una avantatge addicional: la correspondència directa de cadascun d'ells amb els principals àmbits d'exercici professional de la Psicologia.

2.2. El Diploma Europeu de Psicologia: EuroPsy (European Diploma of Psychology)

Diversos països europeus amb el suport de la Federació Europea d'Associacions de Psicòlegs (EFPA) i la Unió Europea, han establert les directrius i els estàndards europeus d'educació i formació per a la Psicologia professional, dissenyant el Diploma Europeu de Psicologia (EuroPsy). Els avantatges que comporta aquesta iniciativa a nivell europeu són múltiples. Entre elles podríem destacar la lliure circulació dels professionals de la Psicologia per Europa així com el reconeixement automàtic de la titulació entre aquells països en els que s'imparteix l'EuroPsy.

Des de 2005 fins 2007, la EFPA ha dirigit un projecte pilot de certificació i registre EuroPsy en sis estats membres de la Unió Europea, entre els que hi consta Espanya. Posteriorment, a aquests sis estats els seguirà la total implantació del EuroPsy als 25 estats membres i a altres 7 països europeus integrants de l'EFPA.

L'EuroPsy planteja una major duració de la formació universitària en Psicologia establint-la en un període no inferior a sis anys. Concretament, per a l'exercici independent de la Psicologia amb reconeixement europeu, es planteja la necessitat d'haver completat tota la formació universitària en Psicologia a nivell de Màster o equivalent, durant al menys sis anys i, com a mínim, un any de pràctica supervisada inclosa o complementària al programa universitari de formació. Per altra part, obliga també al compliment del codi deontològic del país així com

² El "Libro Blanco de Psicología" (Freixa, 2005) va elaborar tres propostes en quant a àmbits d'intervenció/especialització del psicòleg. La primera, contemplava l'existència dels tres perfils professionals considerats clàssics: Psicologia clínica, Psicologia de l'educació i Psicologia del treball i de les organitzacions. La segona proposta considerava quatre perfils professionals, els tres anteriors més un quart sobre Psicologia de la intervenció social. La tercera proposta consistia en mantenir els vuit perfils professionals definits pel COP que comentarem en l'apartat 3. Després d'exhaustives consultes i debats, la "Conferència de Decanos" va optar per establir al nostre país quatre àmbits d'especialització.

³ El Reial decret 1393/2007, de 29 d'octubre, publicat posteriorment a l'esmentada "Conferència de Decanos" de les Facultats de Psicologia, no presenta incompatibilitats respecte les propostes formulades en aquestes reunions, si bé afegeix l'obligatorietat d'elaborar i defensar un treball de fi de Grau i de Màster, amb un valor creditici comprès entre els 6 i els 30 crèdits.

del metacodi deontològic europeu per a psicòlegs (European Metacode of Ethics for Psychologists).

Pel que fa a camps o àmbits d'intervenció professional del psicòleg, el Diploma Europeu de Psicologia, ha establert tres àrees globals de pràctica psicològica. Concretament Salut, Treball i Organitzacions, i Educació (Bartram and Roe, 2005).

A diferència d'Espanya on s'han establert finalment quatre àrees d'especialització, el EuroPsy no contempla l'especialitat d'Intervenció Psicosocial, que integra en les tres anteriors i, de forma majoritària, en l'especialitat de Psicologia de la Salut. No cal dir que la professió del psicòleg ocupa posicions diferents segons les característiques històriques, polítiques, culturals i sociolaborals del país on s'exerceix. El Diploma Europeu de Psicologia ha optat per establir les tres especialitats que ha considerat més àmplies i a l'hora més compartides entre els diferents països que configuren el mapa europeu, sense que això impedeixi que cada país, en funció de la seva idiosincrasia, estableixi les concrecions que consideri oportunes definint un quart perfil.

2.3. Els àmbits de pràctica professional contemplats en el marc universitari de la convergència europea

Com hem comentat en apartats anteriors, Espanya implementa quatre Màsters d'especialització professional pels estudiants de Psicologia: tres que coincideixen amb les especialitats proposades per l'EuroPsy, més una quarta centrada en la Intervenció Psicosocial.

Arribats a aquest punt, ens podríem preguntar quines característiques corresponen i constitueixen aquests àmbits d'intervenció professional. A continuació s'inclou una breu descripció d'aquests quatre àmbits, extreta del document "Propuesta de un Programa Oficial de Postgrado en Psicología" elaborat per la "Conferencia de Decanos"⁴.

a.- El psicòleg clínic i de la salut és aquell que aplica el coneixement, les habilitats, les tècniques i els instruments proporcionats per la Psicologia i altres ciències afins a les anomalies, els trastorns i a qualsevol altre comportament humà rellevant per a la salut i la malaltia, amb la finalitat d'avaluar, diagnosticar, explicar, tractar, modificar o prevenir-los en els contextos en què puguin manifestar-se. Tot això, d'acord amb la visió holística i integradora actualment mantinguda tant sobre la salut com sobre la malaltia, és a dir, com un tot que integra la part biològica, la part psicològica i la part social. A més dels comportaments anòmals o alterats, la Psicologia Clínica i de la Salut estudia i pren en consideració, igualment, qualsevol altre tipus de comportament que sigui rellevant pels processos de salut i malaltia, sigui aquest normal o patològic i referit tant a un individu com a un grup.

b.- El psicòleg de l'educació és el professional de la Psicologia que té com a objectiu la reflexió i la intervenció sobre el comportament humà en situacions educatives, mitjançant el desenvolupament i optimització de les capacitats de les persones, grups i contextos educatius. S'entén el terme educatiu en el sentit més ampli de formació i desenvolupament personal i col·lectiu.

c.- El psicòleg del treball, organitzacions i recursos humans forma part d'un col·lectiu professional molt ampli que engloba diverses ocupacions i un nombre important de llocs de treball amb denominacions molt variades que, tot i que parteixen d'un tronc comú, esdevenen molt diversificades en la seva concreció. Entre les seves principals funcions podríem destacar la selecció, avaluació i orientació professional, la formació i el desenvolupament de la promoció professional, màrketing i comportament del consumidor, condicions de treball i salut, l'organització i desenvolupament dels recursos humans, la direcció i el management, entre molts d'altres.

d.- El psicòleg de la intervenció social treballa en la reducció o prevenció de les situacions de risc social i personal, ja sigui mitjançant la intervenció en la solució de problemes concrets que afecten a individus, grups o comunitats aportant recursos materials o professionals o mitjançant la promoció d'una millor qualitat de vida. És precisament amb el foment de la qualitat de vida i el benestar psicosocial de les

⁴ El document sencer pot consultar-se a http://www.ugr.es/~psicolo/docs_informes/propuesta_posgrado_global.pdf

persones, que el psicòleg especialitzat en la intervenció social contribueix a una millora de la relació d'aquestes amb el sistema legal i judicial així com en la promoció de dinàmiques de canvi de la societat.

De manera esquemàtica, la taula 1 mostra com es representen les característiques pròpies i distintives de les tres àrees professionals de la Psicologia que es contempen a nivell europeu: la Psicologia de la Salut, Psicologia del Treball i les Organitzacions i Psicologia de l'Educació, segons Bartram and Roe (2005).

Taula 1. Característiques de les tres àrees professionals de la Psicologia.

	ÀREA DE PRÀCTICA		
	Salut	Treball i Organitzacions	Educació
Lloc de treball	Consulta privada o dispensari, institució pública d'assistència sanitària.	Consultora, empreses, serveis i administracions públiques.	Escola, institució educativa, serveis socials, serveis a la comunitat, administració pública.
Col·laboradors	Metges, psiquiatres, infermeres, assistents socials, personal de suport.	Personal de suport, economistes, enginyers, especialistes en recursos humans, directius.	Personal de suport, pedagogs, experts en didàctica.
Clients	Individus, famílies o altres petits grups.	Empleats i directius. Grups, organitzacions, sindicats, administracions públiques.	Estudiants, pares i mestres. Escoles, administracions públiques.
Propòsit	Promoció de la salut mental, física d'individus i famílies.	Optimització de la productivitat, de les relacions interpersonals i del benestar dels individus en les organitzacions.	Optimització de l'aprenentatge i adaptació dels individus en contextos educatius.
Objecte	Individus; famílies i altres petits grups.	Individus, grups, organitzacions. Entorn de treball, social i físic. Polítiques i procediments. Eines de treball i infraestructures.	Alumnes, mestres. Instruments i equips educatius. Cursos i curricula. Polítiques i procediments.
Instruments	Tests, protocols d'observació, entrevistes; models de trastorns i conducta anormal; protocols terapèutics.	Tests, protocols d'observació, entrevistes, qüestionaris, tècniques d'avaluació grupal i organitzativa, models de conducta en escenaris laborals; disseny i canvi de metodologies.	Proves, pautes d'observació, entrevistes, qüestionaris, models de conducta en contextos educatius; disseny i canvi de metodologies.
Mètodes	Avaluació del individu i la família. Counselling, modificació de conducta, hipnosis, psicoteràpia.	Anàlisi del treball i de l'organització. Selecció, avaluació, formació, desenvolupament de la promoció professional. Treball, equip, organització i disseny del lloc de treball. Canvi organitzatiu.	Mètodes per a l'anàlisi de necessitats. Mètodes per al disseny curricular. Mètodes per a l'avaluació de l'aprenentatge i el rendiment acadèmic.
Temps	Segons necessitats del cas	Segons necessitats i cicles del negoci	Segons necessitats i cicles educatius.

Font: Bartram and Roe (2005).

Malgrat que la Intervenció Psicosocial no s'ha contemplat com a àmbit professional específic en el Diploma Europeu de Psicologia, a Espanya, tant des del Col·legi Oficial de Psicòlegs com des de l'àmbit universitari, s'ha assumit el seu reconeixement i les seves perspectives de futur, i s'ha optat per contemplar-lo dins dels Programes Oficials de Postgrau. Les competències bàsiques del Màster en Psicologia de la Intervenció Social s'integren en cinc blocs relatius al diagnòstic i l'avaluació, la intervenció, els serveis i els programes, la investigació i la comunicació. Pel que fa a les directrius referents als continguts comuns d'aquest Màster, un 25% correspon a l'estudi dels fonaments teòrics i conceptuals de la Psicologia de la intervenció social, un altre 25% a la metodologia del procés d'intervenció psicosocial i un 50% als contextos, estratègies, tècniques i recursos propis.

3. Els perfils professionals del psicòleg a Espanya segons el "Consejo General de Colegios Oficiales de Psicólogos"

El "Consejo General de Colegios Oficiales de Psicólogos" (CGCOP), creat el 14 de maig de 2005 (BOE, Llei 7/2005), és l'organització que representa a nivell estatal a 35.000 professionals de la Psicologia.

El "Colegio Oficial de Psicólogos"⁵ (COP), l'òrgan col·legial que el precedia, el 1998 va editar una publicació en la que es recollien un total de vuit perfils professionals de la Psicologia que es consideraven plenament consolidats a Espanya. En l'obra "Perfiles Profesionales del Psicólogo" (COP, 1998) es van establir els principals àmbits d'intervenció professional i es van definir exhaustivament les característiques de cadascun d'ells, així com els seus principals objectius, funcions i tasques.

Concretament, el document fa referència als següents àmbits:

- Psicologia clínica i de la salut
- Psicologia de l'educació
- Psicologia de la intervenció social
- Psicologia de les drogodependències
- Psicologia de l'activitat física i l'esport
- Psicologia jurídica
- Psicologia del treball i de les organitzacions
- Psicologia del trànsit i la seguretat vial.

Si bé que aquests vuit àmbits d'intervenció propis de la pràctica professional del psicòleg són els que el COP considerava plenament consolidats en el nostre país, en la seva publicació es subratllava l'existència d'altres àmbits emergents, que poden consolidar-se en la nostra societat en un futur més o menys proper.

Com ja hem apuntat en apartats precedents, aquest estudi presentat pel COP en el que s'especifiquen i detallen vuit àmbits d'intervenció professional dels psicòlegs, va constituir una de les tres propostes que va estudiar la "Conferencia de Decanos" a l'hora de pronunciar-se en favor dels quatre àmbits d'especialització en la titulació de Psicologia.

4. Globalització versus especificació a l'hora d'establir els àmbits d'intervenció professional del psicòleg

Al plantejar-nos quins són els àmbits d'intervenció professional del psicòleg, hem pogut constatar al llarg del capítol que hi ha diferents aproximacions al tema: les que parteixen de posicions globalitzadores i opten per agrupar diverses àrees d'intervenció en unes poques categories de caire més general; i les que parteixen de posicions més específiques i opten per una segmentació en múltiples àmbits de pràctica professional. Sense anar més lluny, en el Regne Unit es proposen nou àmbits d'especialització professional en Psicologia i la American Psychological Association (APA) en proposa més de quinze.

⁵ Aprovat per llei al Parlament el 31 de desembre de 1979.

En aquest capítol hem presentat, d'una banda, les propostes de tipus global que planteja l'Espai Europeu d'Educació Superior i, per una altra, les propostes de tipus específic que proposava el COP a Espanya.

Davant la disjuntiva de si és millor partir de posicions més generals amb unes poques àrees d'especialització o de posicions més segmentades amb múltiples àmbits específics d'intervenció, resulta interessant considerar la proposta dels autors Bartram and Roe (2005) en la qual distingeixen entre les nocions "d'àrea de pràctica" i "àrea d'especialització". Pels autors, una àrea de pràctica es defineix com el context en el qual cada professional demostra les competències bàsiques necessàries per a la pràctica, en tant que aquestes no poden demostrar-se *in vacuo*. Per altra part, les àrees d'especialització determinen un alt nivell de preparació específica, coneixements i habilitats, sovint en un centre temàtic molt més concret dins d'una àrea de pràctica.

Podríem estar d'acord en que les àrees de pràctica professional de la Psicologia són tres o quatre i que tendiran a mantenir-se estables, amb molta probabilitat, en un futur pròxim. Per altra banda, les àrees d'especialització professional, són molt més específiques, nombroses i, tot i així, probablement insuficients per poder donar resposta a les noves i canviants demandes socials, amb la qual cosa probablement augmentaran, esperem-ho, en les properes dècades.

5. Present i futur dels àmbits d'intervenció professional del psicòleg

A Espanya, el nombre de psicòlegs col·legiats s'ha incrementat de forma continuada en els darrers cinc anys, la qual cosa representa un bon pronòstic per a la consolidació de la professió des d'un punt de vista social (Freixa, 2005).

Les perspectives de creixement de la professió també són molt bones a nivell europeu. Si a l'any 2006 la European Federation of Psychologists' Associations (EFPA) tenia enregistrats 200.000 membres, es preveu que la xifra es situï prop dels 370.000 el 2010, amb una ràtio d'augment anual del 5% (Tikkanen, 2006).

Aquest augment quantitatiu en el nombre de professionals de la Psicologia segurament anirà acompanyat de noves àrees d'especialització.

I és que la Psicologia, com a disciplina polivalent i versàtil que és, té la capacitat d'adaptar-se a les noves característiques i demandes socials que van sorgint. Pensem que no fa gaires anys ni se sentia a parlar de la intervenció psicològica en: situacions de crisi (accidentalitat, atemptats o desastres naturals, malauradament freqüents en els darrers temps); immigració i refugiats de conflictes bèl·lics (presents a diversos països europeus); promoció de la consciència ecològica de ciutadans i institucions (ara que la problemàtica mediambiental n'evidencia la urgència i necessitat d'intervenció); psicogerontologia (sorgida del progressiu sobreenvelliment de la població europea); o adopcions i processos de fecundació artificial (resultat de les taxes d'infertilitat en les parelles sovint associades a l'avançada edat en la que socialment es comença a plantejar la maternitat). Aquests exemples són només una petita mostra d'algunes de les àrees d'especialització de la Psicologia, avui en dia plenament consolidades i que, anys enrere, resultaven del tot impensables.

La nostra societat està immersa en un procés de canvi permanent i fins i tot diríem que accelerat, en la que els seus individus, per tal d'adaptar-s'hi, plantegen cada vegada noves problemàtiques i noves necessitats d'ajuda a les que cal estar atents per donar-hi una resposta adequada. Sorgiran nous camps de treball i d'aplicació de la Psicologia. La consolidació real de noves àrees d'especialització pels psicòlegs dependran però, i en bona mesura, de la nostra capacitat per estar oberts i disposats a fer-los hi front amb el màxim de responsabilitat, rigor, ètica, professionalitat i eficàcia.

Referències bibliogràfiques

- American Psychological Association (APA) (2006). *Careers in Psychology*. Recuperat de <http://www.apa.org/topics/psychologycareer.html>
- Bartram, D. & Roe, R. A. (2005). Definition and Assessment of Competences in the Context of the European Diploma in Psychology. *European Psychologist* 10 (2), 93-102.
- Colegio Oficial de Psicólogos (1998). *Perfiles profesionales*. Madrid: COP. Recuperat de <http://www.cop.es/perfiles/contenido>

- Conferencia de Decanos de Psicología de las Universidades Españolas (2006). *Propuesta de un Programa Oficial de Postgrado en Psicología*. Madrid, *Acta de la Conferencia de Decanos de Psicología de las Universidades Españolas*, celebrada a Madrid el 20 de gener de 2006.
- Conferencia de Decanos de Psicología de las Universidades Españolas (2006). Resumen de los acuerdos tomados en la Reunión Ordinaria de Conferencia de Decanos de Psicología de las Universidades Españolas, celebrada a Oviedo el 16 i 17 de novembre de 2006.
- European Federation of Psychologists' Associations Presidents Council (2006). *The European Standards of Education and Training in Professional Psychology – EuroPsy*. EFPA Declaration 2006. PC meeting Athens, July 2006.
- Freixa, M. (Coord.) (2005). *Libro blanco. Título de Grado en Psicología*. Madrid: ANECA.
- Prieto, J. M. (1990). Psicología, Universidad y Profesión en España. *Papeles del Psicólogo*, 44/45, 54-64.
- Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales. BOE núm 260.
- Santolaya, F. (2001). Colegio y Profesión. Santolaya, F. (2001). Colegio y Profesión. *Papeles del Psicólogo*, 80, 71-76. Recup. de <http://www.cop.es/papeles/vernumero.asp?ID=879>
- Santolaya, F., Berdullas, M. & Fernández, J. R. (2002). La década 1989-1998 en la Psicología española: análisis del desarrollo de la Psicología profesional en España. *Papeles del psicólogo*, 82, 65-82.
- Tikkanen, T. (2006). The Present Status and Future Prospects of the Profession of Psychologists in Europe. *European Psychologist* 11 (1) 71-75.